

14 augustus 2018

Betreft: voorgenomen dijkverzwaring Heesseltsche Uiterwaarden ter hoogte van de Ronduit, traject bij dijkpaal 152

U heeft mij verzocht de noodzaak van het in stand blijven van de boomgaard en de Zwarte Populier in relatie met het landschap en uw erf te verduidelijken. De argumenten met betrekking tot het behoud overstijgen het individuele belang.

Beschrijving van de belangrijkste elementen (de objecten hebben niet alleen waarde op zichzelf, maar vooral ook in relatie tot elkaar en niet alleen lokaal maar zelfs nationaal en internationaal):

- Het betreft een nog compleet boerenerf van het rivierengebied, met traditionele boerderij met dwarsgeplaatst voorhuis en een bijzonder overstek aan achterzijde, twee hooibergen met aangebouwde schuur, schapenstal, moestuin, geriefhoutbosje, boomgaard en een volwassen Zwarte Populier. Een dergelijk compleet boerenerf zonder versturende elementen is zeldzaam aan het worden. Juist een dergelijk compleet boerenerf vertelt het verhaal van het voorbije agrarische leven aan volgende generaties. Een binnendijkse dijkverzwaring zou zich uitstrekken tot de hooibergen, hetgeen niet alleen het historische beeld aantast, maar van boerderij en opstallen visueel een soort dijkboerderij maakt, hetgeen nooit het geval geweest is en dus cultuurhistorische vervalsing is. Dit laatste geldt ook voor de andere aan dit dijktraject gelegen boerderijen.

De hooibergen op dit erf (niet fysiek bedreigd) zijn zeer bijzonder. Ze zijn van een type dat alleen binnen het rivierengebied voorkomt, maar daarbinnen komen twee aan elkaar gebouwde hooibergen nog slechts zeer sporadisch voor. De wat gebogen vorm van het gevelfront van de hooibergen komt nog maar op een plaats elders voor, en dat op een minder goed geconserveerd erf dan hier het geval is. Het organische geheel (de achterste hooiberg is wat ouder dan de voorste) vertelt het verhaal van uitbreiding van het bedrijf. Extra bijzonder is dat aan Zandstraat zijde nog een hokkelingschuur aan de hooibergen is aangebouwd. Deze combinatie van aan elkaar gebouwde hooibergen met dit type hokkelingschuur komt verder nergens voor. Hooibergen en aangebouwde hokkelingschuur zijn rijksmonument.

Nadere toelichting van boomgaard en Zwarte Populier:

- o De hoogstamboomgaard is in elk geval al op negentiende-eeuwse kaarten zien en heeft dus een behoorlijke ouderdom. Daarnaast staan er ook daadwerkelijk nog oude bomen in, aangevuld met jonge bomen van oude rassen. Hoogstamboomgaarden, eens zo kenmerkend voor het rivierengebied, verdwijnen in hoog tempo. Zowel Zandstraat 60 als Zandstraat 61 heeft een dergelijke oude boomgaard, die op elkaar aansluiten en elkaar versterken. De waarde van de boomgaarden overstijgt het individueel belang.
- o De Zwarte Populier naast de boomgaard heeft een hoge zeldzaamheidswaarde. De Zwarte Populier geldt als de meest bedreigde boomsoort van Europa. Ook landelijk is het aantal gering. Hij behoort tot de inheemse genenpool, zodat het genenmateriaal behouden moet blijven. Dit exemplaar kan overigens nog lang mee. Een Zwarte Populier in combinatie met een boomgaard is ook cultuurhistorisch waardevol.

Het moge duidelijk zijn dat het hier een uniek stukje rivierenlandschap betreft, met hoge natuur- en cultuurhistorische waarde. Daarom is ter plaatse een buitendijkse verzwaring dan wel een technische oplossing, bijvoorbeeld in de vorm van een damwand, de aangewezen methode. Er zijn vast elegantere ontwerp oplossingen mogelijk dan het storten van een 'gebergte' aan zand en klei ter breedte van bijna honderd meter. Het Natura-2000 bosje aan buitendijkse zijde bestaat uit wilgenopschot en heeft botanisch-ecologisch minder waarde dan de Zwarte Populier. Het bosje zou deze beschermde status ontnomen kunnen worden. **DE ZWARTE POPULIER DIEN ABSOLUUT BEHOUDEN TE BLIJVEN!** Een niet-binnendijkse verzwaring heeft ook daarom de voorkeur omdat het gebied tussen dijk en Zandstraat een van de zeer weinige plaatsen is waar het oude rivierenlandschap nog is aan te treffen. Buitendijks heeft veel verstoring plaatsgevonden van de eens ook waardevolle uiterwaarden, de dijk zelf (die ook cultuurhistorische informatie bevat) is al flink gewijzigd en het verder landinwaarts gelegen land is ruilverkaveld. Ook met het oog op het gewenste toerisme is behoud van het complete beeld, met Zwarte Populier en de boomgaarden van huisnummers 60 en 61, dringend gewenst. Het bochtige karakter van de dijk moet weliswaar behouden blijven, maar niet versterkt (dat zou weer cultuurhistorische vervalsing zijn, omdat bochten ontstaan zijn bij doorbraken). Verzwarend belang van cultuurhistorie is dat het onvervangbaar is, terwijl natuur (i.c. het wilgenopschotbosje buitendijks) gedeeltelijk en in dit specifieke geval zelfs geheel gecompenseerd kan worden. Zo vormt de dijkverzwaring hier ter plaatse een ontwerpuitdaging (is een ontwerpwedstrijd misschien een idee?), waarin meer belangen meegewogen moeten worden dan de louter civieltechnische, zoals cultuurhistorie, sociale aspecten en ecologie (de Zwarte Populier). Dat maakt het ontwerpen lastiger, maar deze aspecten hebben evenzeer een maatschappelijke belang als veiligheid. Al te gemakkelijk wordt een valse tegenstelling gecreëerd tussen veiligheid en de hierboven genoemde terzake doende argumenten. Een simpel afvinken van lijstjes met objecten met wettelijke bescherming voldoet niet om dit zeer bijzondere rivierenlandschap voor het nageslacht te bewaren.

Samenvattend: deze dijkverzwaring biedt de niet te missen kans om door behoud van het binnendijkse landschap in de vorm van de boerderijen met hooibergen, boomgaarden, zeer zeldzame Zwarte Populier en wat dies meer zij de dijkverzwaring geen landschapsverwoesting maar -verrijking te laten zijn, hetgeen tot voordeel van de maatschappij als geheel strekt.

Met vriendelijke groet,

Suzan Jurgens

